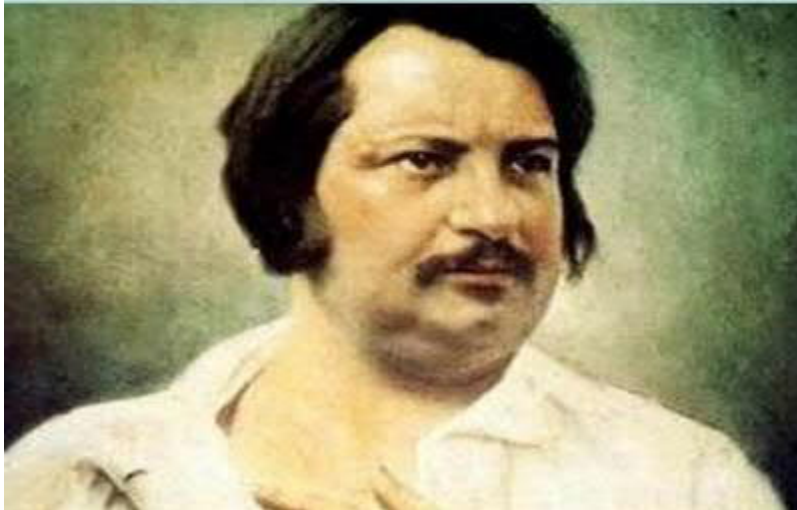

Honoré de Balzac: Eugénie Grandet (1833)

[PM/31 ADMIN](#)

Eugénie Grandet

Naiseuden kuva – LOTTA LEPPÄLÄ (6.7.2019)

Honoré de Balzacin *Eugénie Grandet* (1833) on kuvaus perheestä, jossa isän saituus ja rakkaus rahan hallitsee kaikkien perheenjäsenten elämää. Herra Grandet'n omaisuus on kyläyhteisössä tunnettu ja tekee tyttärestä Eugéniesta tavoitellun saaliin. Kotioloissa raha näkyy kuitenkin vain sen puutteena, kitsasteluna ja inhimillisen rakkauden poissaolona: rouva Grandet ja Eugénie joutuvat elämään herra Grandet'n armeliaisuuden varassa ja hänen paikoin tyrannimaisen hallintansa alla. Eugénie Grandet'n esipuheen kirjoittanut Marketta Martinsen (1983: 6) mainitsee teoksenteemoiksi ”rahanahneuden ja itsekkyyden sekä näille vastakohtana naisen pyyteettömän rakkauden ja hyväsydämyyden”. Näihin teemoihin kiinnitin itsekkin lukiessani huomiota, ja niistä nousi myös tämän esseen aihe.

Balzacia pidetään uudenaikaisen realistisen romaanin uranuurtajana. Liisa Saariluoma (1989: 154) kuvaa Balzacin pyrkimystä yhteiskunnan ja ihmisen tieteelliseen tarkasteluun, dokumentointiin ja muistiin kirjaamiseen. Hän katsoo Balzacin onnistuneen luomaan jopa naturalistisuuteen ulottuvia romaaneitasiinä mielessä, että tämän romaaneissaan kuvaamat henkilöahmojen motiivit ja syyt toimia vastaavat todellisen maailman syitä ja motiiveja (Saariluoma 1989: 164). En kiistä Balzacin töiden realistisuutta, mutta kyseenalaistan sitä hieman, mitä tulee erityisesti naisen ja naiseuden kuvaukseen; vaikka *Eugénie Grandeton* realistinen romaani, sen naiskuva on pitkälle romantisoitu.

Teoksen päähenkilöt esitellään eri tavoin sen mukaan, mistä näkökulmasta he tarinassa vah-vimmin näyttävät. Hahmojen ominaisuuksien kuvailun tavoin ja muodon voi nähdä seuraavan heidän toimintaansa ja luonnettaan. Ankaraa ja saattaa herra Grandet' ta kuvata tieteellisen tarkkaan ja luettelomaisesti:

”Grandet, jolla oli pituutta viisi jalkaa, oli ruumiinrakenteeltaan tanakka ja kulmikas; pohkeet olivat kaksitoista tuumaa ympärimitaten, polvet olivat kyhmyiset ja hartiat leveät; hänellä oli pyöreät, päivettyneet ja rokonarpiset kasvot —”.

Rouva Grandet, joka elää miehensä tahdon mukaan, näyttää juuri alistuneisuuden kautta: hän ”oli näivettyneet ja laiha nainen, keltainen kuin sitruuna, kömpelö ja hidasliikkeinen; hän oli noita naisia, jotka näyttävät kuin sorrettaviksi luoduilta.”

Eugénien kannalta olennaisimmaksi asiaksi muodostuu hänen rakastumisensa Pariisista saapuneeseen serkkunaan, joka on menettänyt isänsä ja on joutumassa perikatoon. Tämän vuoksi Eugénietä kuvataan ennen kaikkea syttyvän rakkauden, nuoruuden ja viattomuuden kautta. Kuvaus saa jopa humoristisen hurmoksellisia sävyjä, kun kertoja ylistää hänen nuorta ja kukkaan puhkeavaa kauneuttaan:

”Jos joku maalari olisi etsinyt täältä maan päältä naista, jolla olisi ollut Marian taivaallinen puhtaus, vaatinut naiselta vain samanlaisia nöyränylpeitä silmiä kuin ne jotka Rafael on maalannut, neitseellisiä piirteitä, jotka luonto joskus sattumalta lahjoittaa, mutta jotka vain kristillinen ja siveä elämä voi säilyttää tai antaa, olisi maalari ihastunut heti näin harvinaiseen malliin ja tajunnut Eugénien kasvojen synnynnäisen aateluuden, josta tyttö ei ollut tietoinen —”.

Kuten ylläolevastakatelma voi havaita, nousee naisen neitseellisyys teoksessa ylitse tämän muiden ominaisuuksien. Balzac arvostelee herra Grandet' n edustamaa rahan valtaa (ks. Saariluoma 1989: 154–155), ja suhteessa siihen rouva Grandet ja Eugénie näyttävät puhtaina ja viattomina, tietämättöminä pahasta. Heitä kuvataan hellätunteisiksi ja rikasta sisäistä elämää eläviksi naisiksi vastakohtana muille, materialistisille ihmisille. Arvostus on selvä: tietämättömyys kaunistaa, tieto ja kokemus turmelee ja vie viattomuuden. Sama neitseellisuuden ylistys näkyy läpi teoksen erityisesti kohdissa, joissa kuvataan Eugénien mielenmaisemaa suhteessa ensirakkauteensa. Puhtauden ihanne nousee etualalle kertojan omia ajatuksia esiin tuovissa, naisluontoa kuvaavissa kappaleissa, mutta peilautuu myös Eugénien toiminnassa esimerkiksi kolmannen luvun alussa, jossa tyttö nousee aikaisin, rukoilee, peseytyy ja pukeutuu huolellisestirakkautensa kohdetta ajatellen.

Kaiken kaikkiaan voi katsoa, että jos teosta pidettäisiin läpikotaisin realistisena, täytyisi olettaa Balzacin tietävän paljon naisen pääsisäisestä maailmasta. Teoksessa on paljon eräänlaisia ”yleisiä totuuksia” naisellisen mielen painotuksista ja liikkeistä, joilla selitetään naisten toimintaa:

”Jotkut ajatukset ja teot merkitsevät rakastuneille naisille samaa kuin juhlalliset kihlajaiset.” Ei ole liioiteltua sanoa, että yleistäminen rajaa naisten toimintamahdollisuuksia. Heidän esimerkiksi katsotaan olevan miestä etevämpiä vain säälin osoittamisessa ja luonnostaan hoivaavia: ”Nainen muistuttaa enkeliä siinä suhteessa, että hänkin huolehtii kärsivistä.”

Teoksen kuva naiseudesta on eräänlaista ylistämällä alistamista: naisluonnon korottaminen jopa myyttiseksi ja ylikuonnolliseksi toiseuttaa naisen ja estää häntä osallistumasta todelliseen toimintaan.

Yhdeksi naisen ja miehen väliseksi eroksi teoksessa katsotaan se, että nainen kärsii miestä enemmän, sillä mies purkaa surunsa fyysiseen toimintaan ja tulevaisuuden suunnitteluun. Entä nainen sitten:

”—nainen jää paikoilleen katsomaan suruaan silmästä silmään eikä mikään käänne hänen ajatuksiaan pois siitä, hän vajoaa surun aukaiseman kuilun pohjaan saakka, mittaa sitä ja täyttää sen moneen kertaan rukouksillaan ja kyynelillään. —Naisen kohtalo on tuntea, rakastaa, kärsiä ja uh-rautua.”

Herää kysymys: olisiko naisenkin mahdollista murtautua pois kohtalostaan, jos hänelle annettaisiin enemmän toiminnan mahdollisuuksia? Eugénie Grandet kritisoityrannimaista miestä ja perheen naisten alistamista, mutta en voi olla ajattelematta, että se samalla tulee tehneeksi naisille suuren karhunpalveluksen.

Honoré de Balzac: *Eugénie Grandet* (1833) Suom. Outi ja Kalevi Nyttäjä. Kirjayhtymä, 1963. [ISBN 951-26-2499-0](#).

Lotta Leppälä on kirjallisuuden opiskelija Jyväskylän yliopistosta.